Jüdische Pester Zeitung.

יידישע
פֿעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
מאנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטרייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פֿיערטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿיערטעליאהר 2 " " 75 " " "

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עמפֿאנגע דעם
ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נר' 1,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

Pest, den 19. November 1875. | פעסט, פֿרייטאג כא חשון ה.ת'ר'ל'ו'. | Nr. 91, זיעבענטער יאהרגאנג

דיא באָרשעט פֿערהאנדלונג.

„ענדע גוט — אללעס גוט!“ ענדליך וואורדען געסטערן דיא **אללגעמיינען** בעשפרעכונגען דעם באָרשעט'ס בעענדעט. דיא שלוס-רעדע היעלט פֿינאנצ-מיניסטער סעלל, וועלכער נאך מעהרטעגיגער קראנקהייט ערסט געסטערן אים רייכסטאגע ערשיינען קאָננטע. צור ערהאָלונג היעלט ער איינע **דריישטינדיגע** רעדע, אין וועלכער ער זיך געגען אללע פֿאָרווירפֿע, געגען אללע איינווענדונגען דער אייסערסט-רעכטען אונד אייסערסט-לינקען טרעפֿפֿליך צו פֿערטהיידיגען וואוסטע. —

דען אייסערסט-רעכטען זאגטע ער, דאס זיא זעלבסט גאר קיינען פלאן האבען אונד נור זא מאנגע וואָרטע אונד מיטטעל הינווערפֿען, אום דעם פֿאָלקע גלויבען צו מאכען, דאס זיא יא עטוואס צור רעטטונג דעם לאנדעס וויססען. — דען אייסערסט-לינקען זאגטע ער עבענפֿאללס, דאס זיא זעלבסט ניכט וויססען, וואס זיא וואָללען. דאס נעכסטיעהריגע באָרשעט איזט געגען דיא ביזהעריגען איין זעהר גינסטיגעס. דיא לאגע איזט ערנסט, אבער ניכט צום פֿערצווייפֿלען. ער האָפֿפֿט, דאסס דאס באָרשעט דעם נעכסטען יאהרעס בעססער אויספֿאללען ווערדע, אלס מאן עס פֿאָראויס-בערעכנעט. דיא שטייער-ערהאָהונג מוס יעטצט פֿאָרגענאָממען ווערדען, דענן אָהנע שטייער-ערהאָהונג קאָננטע היער קיינע רעגיערונג דיא שולדען טילגען: דאהער מיססען אללע פארטייען צוזאממענווירקען, אום היערין דאס פֿאָלק אויפֿצוקלערען, דאס דיא שטייער-ערהאָהונג איינע אונפֿערמיידליכע נאָטהווענדיגקייט איזט.

וויר ווערדען דיעזע גראָסארטיגע רעדע אים נעכסטען בלאטטע אויספֿיהרליך אונד לייכט פֿערשטענדליך מיטטהיילען: פֿיר היינטע וואָללען וויר נאך דאס וויכטיגסטע דער איבריגען רעדען קורץ פֿערצייכנען.

אין דער דיענסטאג-זיטצונג זאגטע גראף זיטשי, דאס דיא ציפֿפֿערן אים באָרשעט ניכט ריכטיג זיינען: מאן וואָללע זיך נור זעלבסט פֿאָפֿפען. ווענן מאן וועניגסטענס מיט דער שטייער-ערהאָהונג פֿאָן 8 מילליאָנען דאס גאנצע דעפֿיציט דעקען קאָננטע, זא העטטע דיעס נאך איינען זינן, אבער זאָ האבען וויר איינע שטייער-ערהאָהונג אונד נאך איינע נייע אנלייהע דאצו. — ער שטעללטע זיך אלס געגנער דער שטייער-ערהאָהונג אונד ריהמטע דען עסטרייכישען פֿינאנצ-מיניסטער, וועלכער בעססער צו ווירטהשאַפֿטען פֿערשטעהט. — פֿיר דיעזע זיינע **ליעבע** צום עסטרייכישען פֿינאנצמיניסטער האטטע **זיטשי** פֿאָן **טשערנאטאָני** איינען טיכטיגען „אויספֿוטצער“ בעקאָממען. טשערנאטאָני בעוויעז אין זיינער רעדע, וויא זיך דאס פֿאָלק וועהרענד דער וואהלען נור פֿיר דיא ליבעראלע פארטייא אויסגעשפּראָכען האט. דענן פֿאָן דען אייסערסט-לינקען זיטצען היער בלאָס 30 אונד פֿאָן דען אייסערסט-רעכטען נור 20 דעפוטירטע.

העררן טשערנאטאָני זאגטע: „בלאָס אין דיעזער בעציעהונג געבע איך אונזערען געגנערן רעכט, אלס זיא בעהויפּטען, דאס אונס דיא גראָסען ארמעען גאנץ ערדריקען ווערדען. נאך פֿאָר יאהרען זאגטע איך, דאס דיא גראָסען ארמעען פֿערמינדערט ווערדען **מיססען**. אונס ווירד זאָלאנגע ניכט געהאָלפֿען, ביז דיא אויסגאבען פֿיר דיא געמיינזאמע ארמעע ניכט **בעדייטענד** העראבגעזעטצט ווערדען!“

אין דער מיטטוואָך-זיטצונג ערקלערטע דער אייסערסט-לינקע מאָטשארי, דאס ער צור רעגיערונג קיין פֿערטרויען האבע, נאכדעם דיאזעלבע דאס לאנד מיט איהרער פאָליטיק צו גרונדע ריכטע. איינע בעססערונג דער פֿערהעלטניססע קאָננע נור דורך פֿערמינדערונג דער ארמעען ערריכט ווערדען. אין דיעזער הינזיכט מאָגע דיא רעגיערונג אללעס מאָגליכע אנווענדען, אום דען נייען וועלט-פלאן פֿאָן דאָקטאָר פֿישהאָף צור אויספֿיהרונג ברינגען צו קאָננען.

דער בעריהמטע ליבעראלע דעפוטירטע גאבריעל **וואראדי** זאגטע: „וואס דיא פֿאָן מעהרערן רעדנערן בעשפּראָכענע נאָטהווענדיגקייט דער ארמעע-פֿערמינדערונג בעטריפֿפֿט, זא בין איך אין דער רעגעל דאמיט איינפֿערשטאנדען, יא איך האלטע זאגאר דען נייען וועלט-פלאן פֿאָן דאָקטאָר פֿישהאָף פֿיר אויספֿיהרבאר: דענן דיא ארמעען אין אייראָפּא קאָסטען יעטצט 7 מילליארדען אונד דורך דיעזע פֿיעלען ארמעען פֿערליערען וויר 3 מילליאָנען ארבייטס-פֿעהיגע מעננער, וועלכע בייא דער ארבייט מעהר ניטצען קאָננטען אלס אין דער ארמעע. דיעזער צושטאנד מוס אלזאָ איין ענדע נעהמען.

דאראויף ערהאָב זיך דער מיניסטער-פרעזידענט **טיסא** אונד זאגטע: „וואס דיעזע פֿיעלען מיליטער-אויסגאבען אנבעלאנגט, זאָ לייגנע איך ניכט, דאס זיא שווער אויף אונס לאסטען, אונד איך געבע מיר גערנע דער האָפֿפֿנונג הין, דאס עס ענדליך איינמאל דאך געלינגען ווערדע, דיעזע לאסט דען פֿאָלקערן צו ערלייכטערן: אבער איך האבע ניכט דען מוטה, שאָן היינטע דען אנטראג צו שטעללען, דאס גערארע אונזערע מאָנארכיע דיא **ערסטע** זייא, וועלכע מיט דער ארמעע-פֿערמינדערונג בעגיננע, דא דאך נאך דאס איבריגע אייראָפּא ביז אן דיא צעהנע בעוואָפֿפֿנעט איזט.“

יעדענפֿאללס זעהען וויר, דאס יעטצט דער נייע פלאן דעם דאָקטאָרס פֿישהאָף אין אללען רייכסטאגען צור שפּראכע קאָממט — אונד זאָ מאָגע גאָטט געבען, דאס ער אויך באלד צור אויספֿיהרונג געלאנגען זאָלל.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

*) (**דער קולטוס-מיניסטער אונד דיא איזראעליטישען פֿאָלקס-שולען.**) אונטער דיעזער איבערשריפֿט בראכטען וויר אין פֿאָריגעם בלאטטע דיא נאכריכט, דאס דער קולטוס-מיניסטער פֿאָן דען פֿערצענטען דעם איזראעליטישען לאנדעס-שולפֿאָנדעס יעטצט אבערמאלס 5000 גולדען צור אונטערשטיטצונג איזראעליטישער שולען בעוויללינגטע. גלייכצייטיג ערזוכטע דער קולטוס-מיניסטער זאָוואָהל דיא קאָנגרעסליכע אלס אויך דיא ארטהאָדאָקסע לאנדעס-קאנצלייא, איהם דיעיעניגען שולען צו בעצייכנען, וועלכע איינער אונטערשטיטצונג ווערטה זינד. אין דעם, אן דיעזע ביידען לאנדעס-קאנצלייען געריכטעטען שרייבען, בעשווערט זיך דער קולטוס-מיניסטער דאריבער, דאס נאך פֿיעלע איזראעליטישע שולען עקסיסטירען, וועלכע ניכט נאך דעם לאנדעס-שול-געזעטצע איינגעריכטעט אונד זאָ שלעכט זיינען, דאס זיא זיך אויך נאך ערהאלטענער אונטערשטיטצונג ניכט בעססערן. דער קולטוס-מיניסטער מאכט יעטצט דאהער דען ביידען קאנצלייען דיא אנציינע, דאס ער פֿאָן נון אן, נור דעניעניגען איזראעליטישען פֿאָלקס-שולען איינע אונטערשטיטצונג בעוויללינגען ווערדע, וועלכע ציערסט פֿאָם בעטרעפֿפֿענדען שול-אינשפעקטאָר אלס גוט אונד געזעטצמעסיג בעצייכנעט ווערדען.

*) (**אללערהאָכסטע אויסצייכנונג איינעס יודען.**) זיינע מאיעסטעט האט דעם יידישען ארצטע אין ניטרא, העררן דאָקטאָר פֿיליפּ בילליטצער, דער פֿאָללע פֿיערציג יאהרע אלס ארצט מיט פֿלייס אונד אייפֿער טהעטיג איזט, דאס גאָלדענע „פֿערדיענסט-קרייץ מיט דער קראָנע“ פֿערליעהען. עס פֿרייעט אונס, דאס דיעזע אללערהאָכסטע אויסצייכנונג איינעם יודען צו טהייל וואורדע.

*) (**איינע יידישע אוניווערזיטעט אין אמעריקא.**) אין **ציננציננאטי** (שפּריך: „זינזיננעהטי“, ליעגט אין נאָרד-אמעריקא) איזט איינע יידישע אוניווערזיטעט געגרינדעט וואָרדען. סיר מאָזעס מאָנטעפֿיאָרע האט איינע גראָסע סוממע צור גרינדונג דיעזער יידישען אוניווערזיטעט געשפּענדעט.

*) (**איבער דיא פֿערברעננונג איינעס יודען אין פערזיען**), וואָפֿאָן וויר אין נומ' 80 מעלדעטען, ווירד יעטצט פֿאָלגענדעס בעריכטעט: דיעזע שרעקליכע גרויזאמע טהאט איזט אין **האמאדאן** בעגאנגען וואָרדען. (האמאדאן ליעגט אין פערזיען, אונווייט דעם אָרטעס, וואָ פֿריהער „שושן הבירה“ וואר. דאָרט בעפֿינדען זיך דיא קברים פֿאָן מרדכי ואסתר, וועלכע נאך היינטע פֿאָן דען יודען בעזוכט ווערדען.) איינעם יידישען קויפֿמאננע אין האמאדאן, נאמענס חיים, וואר איין פערזער פֿיעל געלד שולדיג. דיעזער ר' חיים האט דען פערזער אויף דעם מארקטע געטראָפֿפֿען אונד פֿאָן איהם דיא שולד געפֿאָדערט. דער פערזער וואָללטע ניכט צאהלען אונד זוכטע נאך איינעם מיטטעל, אום אויף איינע לייכטע וויזע דיעזעס יודען לאָז צו ווערדען. דאס מיטטעל וואר באלד געפֿונדען, ער האטטע נעמליך מיטטען אויף דעם אָפֿפֿענען מארקט-פלאטצע צו שרייען אנגעפֿאנגען, דער יודע האבע ניכט נור איהן, זאָנדערן אויך דען פערזישען גלויבען אונד דען היליגען פראָפֿעטען מאהאָממעד געלעסטערט אונד בעשימפֿפֿט. מעהר ברויכטען דיא ראָהען אונד גרויזאמען פערזער ניכט צו הערען. קוים האטטע דיא אויף דעם מארקטע פֿערזאממעלטע פֿאָלקס-מעננע דיעזע וואָרטע געהאָרט, זאָ וואָללטע זיא אויך שאָן דען יודען ערמאָרדען. דיעזער פֿליכטעטע זיך יעדאך שנעלל אין דאס נאהע געלעגענע הויז איינעס רייכען פערזערס אונד באט דענזעלבען אום שוטץ. דיעזער רייכע פערזער, וועלכער דען יודען אלס איינען בראווען קויפֿמאנן קאָננטע, ליעס איהן אויך אין זיינעם הויזע פֿערבערגען. אבער דיא אויפֿגערעגטע פֿאָלקס-מעננע צאָג נון פֿאָר דיעזעס הויז, וואָהין זיך דער יודע פֿליכטעטע, אונד פֿערלאנגטע פֿאָן דעם רייכען פערזער דיא אויסליעפֿערונג דעם יודען. דער הויז-בעזיטצער אבער שריע פֿאָם פֿענסטער הינויס: „איך ווערדע דיעזען יודען נור דאנן אויסליעפֿערן, ווענן מאן מיר בעווייזען ווירד, דאס ער ווירקליך אונזערען גלויבען אונד אונזערען הייליגען פראָפֿעטען בעשימפֿפֿטע, אבער אויך דאנן ווערדע איך איהן ניכט אן אייך, זאָנדערן אן דיא בעהאָרדע אויסליעפֿערן!“ דאס האטטע אבער ביי דער אויפֿגערעגטען פֿאָלקס-מעננע ניכט גענוטצט. זיא האט באלד דאראויף דאס טהאָר איינגעשלאגען, איזט זאָדאנן אין דאס הויז מיט געוואלט איינגעדרונגען, ערווישטע דען יודען, שלעפּפּטע איהן אויף

ליבקייט אונד פראגטע איהן: „אב דענן דיא קליינע שרה רעכט בראוי אונד גוט זיך איפפיהרע?“ ער-שטוינט איבער דיעזע פראגע, „אגטע ער נאטירליך איבער דאס קליינע מעדבען נור אללעס גוטע. נון ערצעהלטע איהם דער רעגיערונגס-פרעזידענט, דאס דיא קליינע שרה פאר איינינגן וואבען איינגן בריעף אן זיינע מאיעסטעט דען קאיזער וולהעלם געריכטעט האבע, דער פאלגענדערמאסען לייטעט: „לעבער הערר קאיזער! מיין פאטער וואר זעהר אונגלילך אונד האט נאך אמעריקא איהווארדען מיססען. מיינע מוטטער קאנן פיר אלס קינדער ניכטס טהען. מיין האבסטער וואונש וועריע, מיך צור „לעהרערין“ איינצובילדען. אבער איך האבע הייצו דאס נאטהיג געלד ניכט. איך בוטטע דאהער דען לעבען קאיזער-לעבען, מיך צו אינטערשטיצען, דאמיט איך „לעהרערין“ ווערדען קאנגע. עס פער-הארט מיט פיעלען גרוסען אן דיא קאיזע-רין איהרע מאנד שרה.“ — אלס דיעזעס שריי-בען אינבעאנטוואורטעט בלייבע, דא שרייבע דאס יונגע מעדכען נאך איינמאל אן דען קאיזער אונד ריכטעטע אללעס זא געהיים איין, דאס דער אנ-קעל פאן אללי דעם נכטס וואיסטע. דער מאנן ווארדע פאן דער רעגיערונגס-פרעזידענטען דעסמאל איפ פיינדליכסטע עגטלאיסען. איינינג טאגע שפעטער וואירדע ער ערדאך נייערדינגס צום רע-גיערונגס-פרעזידענטען בעריפען, דער איהם דיא ערפיילינע מיטטהיילונג מאכטע: זייטע מאיעס-טעט דער דייטשע קאיזער האבע פאר לייפ 150 מארק (750 גולדען) בעיטללונגס, דאמיט דאס מעד-כען צור לעהרערין הערא אנגעבילדעט ווערדע. איינע גליכע סוממע בעיטללונגס איך דיא דייטשע קאי-זערין אים אהרער פיינאנ-לאססא פיר דיעזען צוועק. דיא ערצעהלונג מיס אינטער אויפזיכט איי-נעס אבער-האבבנערס שטעהען. דאס גלילקליכע מעדכען איזט אבעכען נאך פראנקפורט אם מאין אבגעריזט, וזא דיא איהרע שטודיען בעגיننען ווירד. —

* (אויס דער הערצעגאווינא) איזט געסטערן אבענד פאלגענדע דעפעשע איינ-געטראפפען. ביא נאראנסקא וואירדען אם 11. נאו-יעמבער 5000 מאנן טירקישע סאלדאטען פאן דען רעזערוו-אגגרעגען אנגעגריפפען. דער קאמפף זוי-מהעטע 2 טאגע. דיא טירקען וואירדען פאללשטענ-דיג געשלאגען, 800 פאן איהנען וואירדען געטאד-טעט אונד 25 געפאנגען. זעממטליכע לעבענס-מיטטעל דער טירקען זינד אין דיא האנדע דער רעזערוו-אגגרעגען געפאללען (אונד דיא רעזערוו-אגגרעגען העטטען דאנן גאר קיינע פערלוסטע?)

* (ערנסט שטאנדינד אונד דיא אהר אים רייכסטאג) בעראנגו-לד זינד דיא רעדען דעם הערען ערנסט שטאנד, דעם פיהרערס דער איסרעסטען לינקען, אממער פעלדר לאנג. נאך דער נייעסטען דייס-אדרעסע דיא דעפיטירטען עראך נור בין 12 אוהר מיטטאגס שפרעכען. אם 14 דיעזעס בעגאנן שטאנדע

זיינע רעדע אים האלב-צוואלף אוהר. אללעס פרייטע זיך, דאס ער נור ½ שטונדע ווירד שפרע-כען דירפען. דאך דער מאנן שפראך איינע שטונדע, אנדער-האלב, צוויי שטונדען, אונד נאך אממער וואללטע עס ניכט צוואלף ווערדען. יעטצט ערסט בעמערקטע מאן, דאס דיא אוהر אים דייסמאל ש ט ע ה ט! איין וויטצינער דעפוטירטער זאגטע נון צו שומאכר: „פרייונד, ווענן זיא שפרעכען, בלייבט אינעם ניכט בלאס דער פ ע ר ש ט א נ ד שטע-הען, זאגדערן איך — ד י א אוהר!“

* (איין קינד אלס מאר דער.) איין 5—6-יעהרינגעס קינד שפיעלטע דיעזער טאגע אין גראס-וואיסדיין מיט אינעם אנדערן, קוים 3-יעה-רינגען קינדע אין איינעם צוממער. פלאטצלינ נאהם דאס גראסערע קינד איינע געלאדענע פיסטאלע פאן דער וואנד אונד דריקטע זיא „אים שפיעלע“ איין דאס קלייניערע אב. דיא קוגעל גינג דעם אנגלילקליכען קינדע דורכס הערץ אונד זיא שטערצ-טע דאסזעלבע זאפארט טאדט צוזאממען.

* (רוסישע פרייע פ ע ר ז ו כ ר ו נ ג ע ן.) איינע הייטיגע אמטליכע רו-סישע דעפעשע מעלדעט: אין איירקאא וואר גיע-מאלס דער פיינדע זא געוכטרט אלס יעטצט, דיא דרייא קאיזער פאן רוסלאנד, דייטשלאנד אונד עס-טערריך-אונגארן בעמיהען זיך, דען פיינדען איז דער וויסטליכען טירקייא הערצישטעללען. דער אייראפעאישע פיינדע בערוהט יעטצט איך גע-גענוייטיגעס פערטרוען.

* (פיעלע מאשינען, פיעלע ווייבער אונד פיעלע קינדער.) הערר איזאק זינגער, דער בערהמטע ערפינדער דער נעה-מאשינען, איזט פאר קורצעס אין ענגלאנד גע-שטארבען, אונד הינטערלעס אין פערמאגען פאן 14 מיללאנען דאללארס, דאצו אבער אויך 3 נאך לעבענדע ווייבער אונד 22 קינדער. דיעזע ענט-שטאנד אבער אין רעכט אינטערעסאנטער ערבשאפטס-פראגע. דער לעבענסגאנג דעם נעה-מאשינען-מיסטערס וואר נעמליך פאלגענדער: ער הייראטעטע דאס ערסטעמאל אין אמעריקא אים יאהרע 1830 איינע פרייא, דיא איהם איינען זאהן אונד איינע טאכטער געבאר. נעגען ווייז דיעזע פרייא נוממער 1. דיעזע פרייא לעגטע זיך ערבאר פאן איהרעם מאנגע שייען. אין אמעריקא גילט אבער דאס נעזעטץ, דאס טראטען דער שייען, דער מאנן ניכט וועדער זיך פערהייראטען דارف, ווענן זיינע נעשווערענע פרייא איהם דעם ניכט ערלייבט. דאך דער הערר זינגער וואר זא גלילקליך, דאס זיא באלד שטארב אונד איינע פרייא נוממער 2 הייראטען קאننטע. דיעזע בעשענקטע איהן מיט 10 קינדערן, וואריים אויך זא איהרען „גט“ ערהיעלט. יעטצט קוممערטע זיך זיינער ניכט מעהר אים דאס אמע-ריקאנישע נעזעטץ, ער ווארטעטע ניכט, בז זיינע פרייא נוممער 2 שטערבט, זאנדערן הייראטעטע זאפארט וועדער נוممער 3. נון איזט בייא דעם גטטען זינגער דער „וויבער-וועכסעל“ צור געוואהנ-הייט געוואردען. ער ליעס זיך דאהער פאן נום 3 גאר ניכט מעהר שיידען, אונד הייראטעטע אהנע ווייטערעס נוممער 4. דאך קאننטע נוممער 3 דיעזע זען שטרייך איהרעס מאننעס ניכט לאننגע איבער-לעבען, לעגטע זיך גיעדער אונד שטארב. אויך נוممער 4 בעשענקטע הערדן זינגער מיט איינער טאכטער. יעטצט פערליעס דער גראס-מייסטער דער נעה-מאשינען אמעריקא אונד דייטצע נאך עننגלאנד, וזא ער נוممער 5 הייראטעטע. אויך דיעזע בעשענקטע איהן מיט 6 קינדערן. אין זיינעס טעס-טאמענטע פערמאכטע ער אללען זיינען קינדערן גראסע סומممען. אבער איינעס פערגאס הערר זינ-גער אין אללער אייל פאר זיינעס אבשיעדע פאן דער וועלט: ער פערגאס, דאס אייסער נוممער 5 נאך צוויי זיינער וויבער, נוممער 2 אונד נוممער 4 געמרלך, אס לעבען זינד, אונד אויך איינינגן אנ-שפרוך אויף זיין פערמאגען האבען. הערזוך ווירד דאס גאנצע טעסטאמענט אומגעשטאסען ווידרען מיססען. דאס גערייכט ווירד נון דיא שווערע אויפ-גאבע האבען, דאס אינגעהייערע פערמאגען צווי-שען דען פרייען נוممער 2, 4 אונד 5 אונד דען 22 קינדערן צור פערטהיילונג צו בריننגען.

נעשעפטסבעריכט.

פעסטער-פריזע.

געטרייד-געשעפט. פאן וויעצען וואירד געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט. דער פערקייף וואר שווארך. פערקופט וואירדען 30000 מעצען. דיא פייזע זינד אונגעענדערט.

קארן וואירד וועניג געוואכט.

וויעצען, פייס- 1400 צאללצטר. 86½ פסר. פל. 5,92½ (60 צאללצטר. 84½ פסר. פל. 5,12½ (400 צאללצטר. 84 פסר. פל. 5,15. 100 צאלל-צטר. 84 פסר. פל. 5,10.

האפער, נייע 35 פונד ווערדען פער 50-פסר.

גערסטע פיטטער 2·30—2·40 גול., מאלץ-וואארע 2·75—3·20 גולד. פער 72 וויעגער פפונד.

קארן 76—80-פסר. 3,15—3·22½ גולד.

וויייצען פער נאוועמבער 4·45—4,50 גולד., פער פייס-וואהר, 5,05—5·05 גולד.

האפער פער פייס-וואהר 2·57—2·59 גולד.

קוקוקרוזן פער מאו 0 2· — 2·75 גולד.

וויענער פריזע.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקט אם 16-טען ד. מ. בעשטאנד 3352 שטיק. דאפאן וואירען 1353 אינגאריש-יש, 1058 אמאלישע אונד 441 דייטשע. אונד דארונטער 1670 וויידי-אכסען. דאס געשעפט וואר שווארך. דיא פייזע שטעללטען זיך פער עטטעגר: אינגאריש אכסען 30—33 גולדען, אמאלישע 27—31½ גולדען, דייטשע 28 — 32 גולדען. — וויידי-אכסען 22—28 גולד.

☛ דער מארקט-בעריכט אמאלנט אים נעכסטען בלאטטע.

פערא נטווארטליכער רעדאקטער: מאיר בריס ריין.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע	קוילאדעסטער מעסטען	פער צאלל-צטר
וויייצען, נייע מאגאטער	81	4.30—4.20
„ „	82	4.45—4.35
„ „	83	4.70—4.60
„ „	84	4.90—4.80
„ „	85	5,10—5.—
„ „	86	5,20—5,15
„ „	87	—.—.—
„ פייס	81	4.45—4.35
„ „	82	4.60—4.50
„ „	83	4.80—4.70
„ „	84	5 —4.90
„ „	85	5,15—5.05
„ „	86	5,25—5,20
„ „	87	—.— —
„ סעמער מאיזן	81	4.25—4.15
„ „	82	4.40—4,30
„ „	83	4.65—4.50
„ „	84	4,85—4.75
„ „	85	5,05—4.95
„ „	86	5.15—5.10
„ „	87	—.—.—
„ וויינגערטנער	81	4.45—4.35
„ „	82	4.60—4.50
„ „	83	4.80—4.70
„ „	84	5.—4.90
„ „	85	5.15—5.05
„ „	86	5.25—5,20

פרוכטע	קוילאדעסטער מעסטען	פער מעסטען
קארן	80	3.35—3.25
גערסטע מאלץ	72	3.20—2.65
גע מעס פיטטער	72	2.50—2.30
האפער	50	2.50—2.35
קוקוריץ מאגאטער	פער מעסטען	2.15—2.20
„	„ צענטנער	2.15—2.10
„	50	2.10—2.—
וויייצען	מאטט פער דעצימעטער	4.50—
„	„ „ ע.-אנד.	5.—
קארן	„ דעצימעטער	—.—
קוקוריץן	„ מאיזינ 80 פסר.	2.70—
גערסטע		—.—
האפער	„ דעצימעטער 78 פסר.	—.—
	„ פיטטער	2.57—
	„ אינ.-מעסט.	—.—

באללען-מעהל		קי פל.
	נומער 0	24.50
	„ 1	22.50
	„ 2	21.80
	„ 3	20.—
	„ 4	18.20
	„ 5	16.50
	„ 6	14.50
	„ 7	12.80
	„ 8	10.60
	8½ „	8.80
שווייצטס: אלטע	מעסטאלע פיטטער	34½
„ נייע	מאגאזסל	34

קורז-טאבעללע פאם 16. נאוועמבער.

געלד-קורז	קי פל.
דוקאטן-אשיא	105.15
דוקאטן	5.41
שפעקולאטיוו-אינגאריש 8 גולדען נאלד.	
שטיק (20 פראנקו)	9.14
נאפאליאנס-	9.14
פרייטיש מראלטי (קאסנאנוויינען)	1.69
יוגיש יוזפף	1.51

לאאזע	
1839-יגי יאנדשיולד-לאזע נאנצע	264 —
דרעסע „ פיטסעל	242 —
1854-יגי 4 פרעצענטיג שטאאטס-לאזע	105.25
1860-יגי „ נאנצע „	110.75
דרעסע „ „ פיטסעל	116.25
1834-יגי לאזע צו 100 גולדען	133.80
דרעסע „ 50 „	132.86
מאאס אינטמאיזיג	21 —
טיראלער-לאזע	29.50
בוראיש-לאזע	161.75
קלאר-לאזע צו 40 גולדען	25.75
נאנגאריש-אנסטרייס פארטיז-לאזע	92.50
אינגאריש לאזע	16.40
קנולליטש „ צו 10 גולדען	12.25
כראקויער „ „ 20 „	14.75
אזטער „ „ 40 „	25.50
מאלאסי „ „ 40 „	25 —
וויאלאנלאזע „ „ 10 „	13.50
מאלאר-לאזע „ „ 40 „	36 —

לאאזע	
אמלצענינער לאזע צו 20 גולדען	15.75
סט. גענאאס „ „ 40 „	27.25
מאאנטאלטער „ „ 20 „	16 —
פרעסבורגער „ „ 100 „	111 —
דרעסע „ „ 50 „	57 —
וואלאשטיין „ „ 20 „	20.75
וויינישגרעצער „ „ 20 „	22.50
אינגאריש פרעמיענלאזע צו 100 גולד.	77.75
דרעסע צו 50 גולדען	77.50
וויינער לאזע	101 —

וועטה-פאפיערע.	
אינגאריש ווינטרענלאנדסגענגען	81.15
סטאטטגארט-נאנאטער	80.75
וויינבערגישע	79 —
אינגאריש אויזנגאבען-אנלעהען	86.75
מוראאיינער	86.25
אינגאריש אויזגאבען-אנלעהען	99.25
וויינגערענס-אנלעהענס-אפרייגאבען	75 —
סאאגאריש דער אינגאריש נאדענקרייז	
ריס צו 5 אינגאלד פערצענס	86 —
דער אינגאריש הונגאריקען-באנד צו 5 אינגאלד פערצענס	78.75
דער אינגאריש אלגעמיינע אנלעהענס-אנטענקרייז-אנטהייל צו 5 אינגאלד פערצענס	85.75
דרעסע צו 6 פרעצענס	87.50
דער פעסטער קאמערעיאל-באנק	88 —

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

בען אבער-בעאמטען דען אייפטראג, אללע בייגי-פיי, דיא פער פאסט אן דען קאיזער אנלאנגען, צו ערפיפען, אונד איהר פאן דענזעלבען טייש אב-שרייבען צו ברינגען. נון, דיא קאיזערין וואר געוויס אים דיא «געהיימניססע איהרעם מאנעס» עבען זא «יענע צו בעגיידען, אלס דער קאיזער אים דיא «געהיימניססע זיינער פרייא» ביידע ערפיהרען דא זאכען, דיא איהנען יענע פערגעבען פערזאר-זאכטען. אם גלוקליכסטען פיהלטע זיך היעבייא דער אבער-בעאמטע דער פאלציא. ער ערפיהר איך דיעזע וויזע אללע «אנגעלייגטע» שריטטע דיעזעס קאיזערס אונד זיינער קאיזערין אונד לאכטע זיך היריבער דיא פיסט פאלל. איינעס אבענדס ערפאך גינג דערזעלבע נאך הויזע אונד פאנד זיינע יונגע פרייא זעהר טרויריג. ער פראגטע זיא אים דיא אונדאכע איהרער פאטצעלכען טרויריגקייט; דאך זיא וואר ניכט צו בעראיהוגע אונד פארדרעטע גאנץ איינפאך דיא שיידונג: יעטצט ערסט מערק-טע דער אבער-בעאמטע, וואס דא אים שפיעלע איזט. זיינע פרייא ערהיעלט נעמליך פאן איינעם פאסט-בעאמטען דיא טרייען אבשריפטען אללער בריעפע; דיא אן א י ה ן געשריבטעט ווארען, אונד דא ערפיהרט זיא גאר מאנכעס, יעללכעס זיא צו דער פארדרונג איינער «שיידונג» בערעכטיגטע. — זא גינג עס אינטער דער רעגיערונג נאפאלעאנס III. מיט דעם בריעפ-געהיימנים צו. עס פערוישטערט זיך פאן זעלבסט, דאס עס מיט דעם דעפעשענ-געהיימנים נאך ערגער וואר, דא דער טעלעגראפען-בעאמטע אים דאס געהיימנים צו פערראטהען, ניכט ערסט אין זעגעל אבלאזען אונד דען בריעף «ערער אן אדרעסע בריינען מיס. וואס ערפאך גע-שעהען, איזט בעריטס פאראיבער. אבער וואס הייט ע נאך געשעהען, איזט געוויס פאן האהע-רעם איינערעפסע. דער הימעלישע פיסט קאיל שלטע געמליך דיעזע טאגע דעפעשע פאן זיינער הייפשטאדט בוקארעסט נאך יינעם שלאס-סע ס י נ אַ, וואָ זיינע פרייא זיך איפהאלט. וואָ וואר דערזעלבע ערפאך איבערראשט, דאס דיעזע דעפעשע, יעללכע געהיימע פרייאט-פערהעלט-נישסע בעריהרטע, וואָ דעם צוישען מאנן אונד ווייב דאך ניכט אנדערס זיין מאג, «יעניג שטערבן דאריף אין איינע צוישען ערשען! עס וואָרדע וואָהל איינע אנשעריבונג איינגעלייטעט, אונד וואס שטעללטע זיך דא הערייס? דאס אין הימעלען יעטצט הינטבלוק דעם בריעפ- אונד דעפעשענ-געהיימנישסע דיעזעלבע וויישטשאפט הערראשט, אלס אין פראנקרייך אונטער נאפאלעאן III. ניכט בלאס דיא בריעפע אונד דעפעשען דער פרייאט-

---

שפאנגען האבען! איך בין אין אונווישסענדעם מערגען, איך וואללטע איינען אנדערען גלויבען וכבי ניכט לעבען, איך קאנן נור אין מיינער אונווישסענהייט געפעהלט האבען!»

«איהר ווייד אין האמבורגיעס פאלק (אנטע דיא קאנינין) ווי וואללען איינע יעדלען יעדען — אונד איהר וואללעדע עס ניכט! ווי וואללען איך גלוקליך מא-כען; איהר שלאגעט עס אויס! יעה, מערגען, ווערעסט דיא דען ניכט גלוקליכער אלס קאפיטאליסטן? אין דיר קאנטע זיך זאראגן אין עדלער יונגלינג, דער דיינע שאנהייט אונד מיינעד צו שעטצען ווייסט. יא אבער ווייד דיך אין אונווישסענדער ווייז הייראטען, נור דעשיעגען, ווייל ער מיט דיר גלאד בעקאמטס. פיר דיר איינעס ווייד נור אין עדלער יונגלינג, דעשען זיין ניכט איך גלאד. אנדערן נור איך נאפאליאנס גערינגסטע אויטע, איינען אללען עדלען יונגען מאנן האבע דיא יא נאך נאר ניכט געוועהען!»

«א, קאנינין! איך האבע איינען אללען געוועהען — אונד מיט איהם אונאר אפט גישפראכען! ער גלייכט נאנץ איינעס אללען יונגלינג. דיא איהן עבען מיינע ערהאבענע קאנינין שולדיגטע!»

«הא! דיך דיא קאנינין, (אונדעס דיא איינען בליק איך דען בישאף וואס אלס אב דיא אנען וואללטע; עגדלך האבע איך דיא דאך עדווישט!) אללא, דוא ואהרעסט דאך דען עדלען יונגלינג דען איך דיר שולדיגטע!»

«דען עדלסטען אונד טרעפליכסטען! (דיעף הדסה נאנען עגטיקט) איין יונגעס הערען איזט פאן אין גיעדען טייבע פרייא. זיין האהע נייסט איבערשיים קלאר דיא פערהעלטנישסע דעס לעבענס. יא, ער קאנטע אנאר אלס פיינען גלוטען!»

«יעהעס בישאף. דיא דיא יא דיך איהרע נאפאט

לייטע, אנדערען איך יענע דעס פרוטען, דער מי-נישסער אונד דער דעפוטירטען ווערדען פיר וועני-גע גראשען פערראטהען! איך איינע זוביערע גע-גענר דיעזעס רומעניען!

* (איין אינטערעססאנטער פראצעס.) אין נ׳ 71 האבען ווייר געמעלדעט, דאס פאן דעם געריכטען פערמאגען דעם ערמאר-דעטען פעסטער הויז-הערען ערני אין דיעסט. מעדבען אין לעמבערג אנווייזונגען אים בעטראגע פאן 49000 גולדען געפונדען, וועלכע זיא זאללייר דער דארטיגען פאליציא איבערגאב. נון פארדרעט דאס מעדבען איהרען גוטעצליך בעשטיממטען פינדער-לאהן. דאס גוטעטיין בעשטיממטע נעמליך 10 פערצענט דער געפונדענען סיממע. נון ווירדע דיעזעס גולדען דענסט-מעדבען 4900 גולדען קאממען. דאך דא ערבען ערנים מאכטען נון פאל-גענדע אינוויעדערונג: «עס איזט ריכטיג, דאס דאס גוטעטיין דעס פינדער 10 פערצענט דער געפונדע-נען סיממע צוישפיכט. אללדינג דיעזע אנווייזונגען, וועלכע דאס מעדבען געפונדען, ווארען ניכטס מעהר ווערטה, דא עס יא בעקאנגט געמאכט וואירדע, דאס דיעזעלבען פאס ווייבע הערראיהרען, אונד זא ווירדע זיא יא קיינע באנק אינגעלאזט האבען!» — עס לייגט אין דיעזער אינוויעדערונג איין גוט שטיק וואהרהייט. אבריגעגס מאכטען עס דיא ערבען ערנים דאך ניכט גערינג אייף איינען פראצעס אנ-קאממען לאססען, אונד וואללען דעם מעדבען 1000 גולדען געבען, דאמיט עס פאס פראצעס אב-שטערבט!

* (וואס זיך אינגערשיפט?) דיעזער טאגע ערשאף זיך דער איין יונגער מאנן אין גוטגעגיאדט זייער גוליעד-טען. דאס מעדבען וואירדע מיט פאר-ווייפען איבער-ווייפט, דאס דיר דיא איין זאלבעס אנגלוק הער-בייגעפיהרט וואירדע. איין אלטער מאנן פראגטע דאס מעדבען: «וואס האסט דיא דענן דען יונגען מאנן ניכט גערעדעטע, בעפאר ער זיך ערשאפ-סען האטטע?» «אך! (ערשיעדערטע דאס מעדבען מיט טרעענען אין דען אוגען) ער האט זיך יא עבען דעם האלב ערשאפסען, ווייל איך איהן הייראטען וואללטע!»

(נראף אנדראשי.) וואר אין דער געסטרינען אונגאדישען ווייסבאדען-זייטונג אייף דער מאגאטען-גאללעריע, יא ער דיא גראסע ערעע דעס פינאנג-מיניסטערס סעלל, מיט גראסטער אייפמערקזאמקייט אנדאכטע. פעלע דעפשיטע בעגריפפען דיעזען ווערטיגען אונגא-ריישען מיניסטער-פרעזידענטען — אונד אנדראשי

לעבען צו ווכאר דאך פערפלודערטע!» (אנטע דיא קא-נינין צום בישאף — דאנן אנטע דיא שגעלל צו הדסה:) «אנגלוקליכע, וואס פיר אייגע שפאנט פיהסט דיא! ווענן דיך דיא ל י ע ב ס ט!»

«ווענן מיר, ווענן איך אין וויילדר לעבען וואלל-טע!» דיעף הדסה, וועלכע פלאטצלך ערבלייכטע אונד איהר גאנצעס מיט ביידען הענדען בעדעקטע.

«מערגען! יעטצט האבע איך דיך! נעשטערע עס מיר איך בעפעהלע עס דיר ביא מיינעס צאנגע! נעשטערע דיא ל י ע ב ס ט!»

שטאמעלטע אונד אונטער דעפענגע שלוכצען אנס-וואכטעטע הדסה: «ווענן מאן דאס געפיהל דער האפטטען אנשטיגע פיר אייגען יונגען מאנן ל י ע ב ע הייסטן קאנן, וא לעבען איך איהן! — ווענן! ווענן מיר, איך בין פער-לאָרען, איך דאַרף איהן! יא ניכט לעבען!» דאַרייף אנגן ווא אייף דיא קניעע.

«הא, דיא שלאגען, ווא ווא דך דא אייף דער ערדע קרעמטט אונד ווינדעט! ווא איזט דיינע ווטטאמקייט, ווענן דיא אייגע פערגאטטענע לעבען פפלעגטט?»

«מיין געפיהל איזט יונגע אונד פערגאטט!» «אמטמע-טע הדסה.

«ערקענגטט דיא דאס ענדלך! דיא הענטעטט דאך ווייסטן יאללען, דאס דיא אייגען יאללען נעמאלס הייראט-טען דאפפטט!»

«איך ווייסטע עס!»

«דיא ווייסטע עס? נון, יעטצט ווילל איך דיין נייפטיגע הערין פערגיכטען!»

דיא קאנינין וואללטע הינוויגלייפען, אבער דער בי-שאף הילט דיא מיט דען ווארטען צוריק: «קאנינין! פער-

---

«יעהעס בישאף. ווא יא ווך דוך איהרע נאפאט

«איהר ווייד אין האמבורגיעס פאלק (אנטע דיא קאנינין) ווי וואללען איינע יעדלען יעדען — אונד איהר וואללעדע עס ניכט! ווי וואללען איך גלוקליך מא-כען; איהר שלאגעט עס אויס! יעה, מערגען, ווערעסט דיא דען ניכט גלוקליכער אלס קאפיטאליסטן? אין דיך קאנטע זיך זאראגן אין עדלער יונגלינג, דער דיינע שאנהייט אונד מיינעד צו שעטצען ווייסט. יא אבער ווייד דיך אין אונווישסענדער ווייז הייראטען, נור דעשיעגען, ווייל ער מיט דיר גלאד בעקאמטס. פיר דיר איינעס ווייד נור אין עדלער יונגלינג. דעשען זיין ניכט איך גלאד. אנדערן נור איך נאפאליאנס גערינגסטע אויטע, איינען אללען עדלען יונגען מאנן האבע דיא יא נאך נאר ניכט געוועהען!»

«א, קאנינין! איך האבע איינען אללען געוועהען — אונד מיט איהם אונאר אפט גישפראכען! ער גלייכט נאנען איינעס אללען יונגלינג. דיא איהן עבען מיינע ערהאבענע קאנינין שולדיגטע!»

«הא! דיעף דיא קאנינין, (אונדעס דיא איינען בליק איך דען בישאף וואס אב דיא אנען וואללטע; עגדלך האבע איך דיא דאך ערווישט!) אללא, דוא ואהרעסט דאך דען עדלען יונגלינג דען איך דיר שולדיגטע!»

«דען עדלסטען אונד טרעפליכסטען! (דיעף הדסה נאנען עגטיקט) איין יונגעס הערין איזט פאן אין גיעדען טייבע פרייא. זיין האהע נייסט איבערשיים קלאר דיא פערהעלטנישסע דעס לעבענס. יא, ער קאנטע אנאר אלס פיינען גלוטען!»

«יעהעס בישאף. דיא דיא ווך דוך איהרע נאפאט

ווענן דיא קאנינין אונד בין אין אונווישסענדעם מערגען, איך וואללטע איינען אנדערען גלויבען וכבי ניכט לעבען, איך קאנן נור אין מיינער אונווישסענהייט געפעהלט האבען!»

«איהר ווייד אין האמבורגיעס פאלק (אנטע דיא קאנינין) ווי וואללען איינע יעדלען יעדען — אונד איהר וואללעדע עס ניכט! ווי וואללען איך גלוקליך מא-כען; איהר שלאגעט עס אויס! יעה, מערגען, ווערעסט דיא דען ניכט גלוקליכער אלס קאפיטאליסטן? אין דיך קאנטע זיך זאראגן אין עדלער יונגלינג, דער דיינע שאנהייט אונד מיינעד צו שעטצען ווייסט. יא אבער ווייד דיך אין אונווישסענדער ווייז הייראטען, נור דעשיעגען, ווייל ער מיט דיר גלאד בעקאמטס. פיר דיר איינעס ווייד נור אין עדלער יונגלינג. דעשען זיין ניכט איך גלאד. אנדערן נור איך נאפאליאנס גערינגסטע אויטע, איינען אללען עדלען יונגען מאנן האבע דיא יא נאך נאר ניכט געוועהען!»

«א, קאנינין! איך האבע איינען אללען געוועהען — אונד מיט איהם אונאר אפט גישפראכען! ער גלייכט נאנען איינעס אללען יונגלינג. דיא איהן עבען מיינע ערהאבענע קאנינין שולדיגטע!»

«הא! דיעף דיא קאנינין, (אונדעס דיא איינען בליק איך דען בישאף וואס אב דיא אנען וואללטע; עגדלך האבע איך דיא דאך ערווישט!) אללא, דוא ואהרעסט דאך דען עדלען יונגלינג דען איך דיר שולדיגטע!»

«דען עדלסטען אונד טרעפליכסטען! (דיעף הדסה נאנען עגטיקט) איין יונגעס הערין איזט פאן אין גיעדען טייבע פרייא. זיין האהע נייסט איבערשיים קלאר דיא פערהעלטנישסע דעס לעבענס. יא, ער קאנטע אנאר אלס פיינען גלוטען!»

«יעהעס בישאף. ווא יא ווך דוך איהרע נאפאט

שפאנגען האבע! איך בין אין אונווישסענדעם מערגען, איך וואללטע איינען אנדערען גלויבען וכבי ניכט לעבען, איך קאנן נור אין מיינער אונווישסענהייט געפעהלט האבען!»

«איהר ווייד אין האמבורגיעס פאלק (אנטע דיא קאנינין) ווי וואללען איינע יעדלען יעדען — אונד איהר וואללעדע עס ניכט! ווי וואללען איך גלוקליך מא-כען; איהר שלאגעט עס אויס! יעה, מערגען, ווערעסט דיא דען ניכט גלוקליכער אלס קאפיטאליסטן? אין דיך קאנטע זיך זאראגן אין עדלער יונגלינג, דער דיינע שאנהייט אונד מיינעד צו שעטצען ווייסט. יא אבער ווייד דיך אין אונווישסענדער ווייז הייראטען, נור דעשיעגען, ווייל ער מיט דיר גלאד בעקאמטס. פיר דיר איינעס ווייד נור אין עדלער יונגלינג. דעשען זיין ניכט איך גלאד. אנדערן נור איך נאפאליאנס גערינגסטע אויטע, איינען אללען עדלען יונגען מאנן האבע דיא יא נאך נאר ניכט געוועהען!»

«א, קאנינין! איך האבע איינען אללען געוועהען — אונד מיט איהם אונאר אפט גישפראכען! ער גלייכט נאנען איינעס אללען יונגלינג. דיא איהן עבען מיינע ערהאבענע קאנינין שולדיגטע!»

«הא! דיעף דיא קאנינין, (אונדעס דיא איינען בליק איך דען בישאף וואס אב דיא אנען וואללטע; עגדלך האבע איך דיא דאך ערווישט!) אללא, דוא ואהרעסט דאך דען עדלען יונגלינג דען איך דיר שולדיגטע!»

«דען עדלסטען אונד טרעפליכסטען! (דיעף הדסה נאנען עגטיקט) איין יונגעס הערין איזט פאן אין גיעדען טייבע פרייא. זיין האהע נייסט איבערשיים קלאר דיא פערהעלטנישסע דעס לעבענס. יא, ער קאנטע אנאר אלס פיינען גלוטען!»

«יעהעס בישאף. ווא יא ווך דוך איהרע נאפאט

(פאר־טעטענג פאלגט.)

די גאסטע אונד נאהם אן דעמזעלבען די „ארבע מיתות“ פֿאָר. צוערסט וואורדע דער אונגליקליכע יודע אויף דער גאססע געשטיינינגט. דאנן שלעפפטע מאן דען טאָדטען קאָרפּער דורך די שטראַסען דער שטאדט אונד האטטע מיט דעמזעלבען אללערלייא שפּאָטט געטריעבען. נאכהער וואורדע דערזעלבע אויף דעי הויפּט-פּלאַטץ דער שטאדט געבראכט. היער פֿיללטע מאן דען מונד דעם טאָדטען מיט פּולווער אן, ענטצינדעטע עס — אונד אים איינגענבליקע וואר דער קאָפּף אין הונדערט שטיקע צעררויססען. דאס פֿאָלק לאכטע אונד ערגאָטצטע זיך דאבייא, אלס ווערע איין שאָנעס פייער-ווערק אבגעבראנט. די צערשטיקעלטען אונד צעררייסענען קאָרפּער-טהיילע וואורדען דאנן אויף איינען שייטער-הויפֿען געלעגט אונד צו קאָהלע פֿערבראנט. — פֿיער יודען, וועלכע דאמאלס צופֿעלליגער ווייזע פֿאָר דעם שייטער-הויפֿען פֿאָריבערגינגען, וואורדען ערגריפֿפֿען אונד צו טאָדע פֿערוואונדעט. — פֿאָר אנבריך דער נאכט פלינדערטע דאנו דאס געזינדעל אייך מעהרערע יידישע הייזער. עס ווערען פֿיעללייכט אללע יודען אן יענעם אבענדע אומגעקאָממען, ווען ניכט די בעהאָרדען, מיט מיליטער-בעגלייטונג, ערשיענען ווערען אונד זאָ דיעזען גרייזאמקייטען איין ענדע געמאכט העטטען.

* (איין גייסטרייכער שטוהל-ריכטער.) בעקאנטליך בעשטעהען צווישען דען רעגאל-פעכטערן אונד דען קיפּליטען, זייט דעם דאס געזעטץ איבער „געווערבע-פֿרייהייט“ געשאַפֿפֿען וואורדע, העפֿטיגע שטרייטיגקייטען. יעדער פּראַטאָקאָללירטע קיפּמאנן האט נעמליך דאס רעכט, האָבגרעדיגען שפּיריטוס צו פֿערקייפֿען. פֿרייליך ניכט צו טרינקען, זאָנדערן צו אנדערען צוועקען, צום בייאשפּיעל: אום עססיג אָדער אנדערע זאכען צו פֿאבריצירען. נון וואורדע אבער דער פֿאָם קיפּמאנגע געקייפֿטע שפּיריטוס דאָך צום טרינקען פֿערווענדעט, וואָדורך דער רעגאל-פעכטער גראָססען שאדען האטטע. די ריכטער קאָנטען זיך אין דיעזען פּראָצעססען ניכט אויס: זיא זאהען נעמליך איין, דאס די רעגאל-פעכטער היעדורך איינען גראָססען שאדען ערליידען; אבער וויא זאָללטען זיא דענן דען קיפּליטען דען פֿערקויף פֿאָן שפּיריטוס פֿערביעטען, נאכדעם לויט דעם געזעטצע דער געווערבע-פֿרייהייט דיעס יא ערלייבט איזט? דער טהורייצ-סט' מארטאָנער שטוהלריכטער פֿערפֿיעל דאהער אויף איינען גאר גליקליכען געדאנקען; ער שפעקולירטע פֿאָלגענדערמאססען: „דער רעגאל-פעכטער האט יא רעכט, דא איהם דורך דען פֿערקויף פֿאָן שפּיריטוס זייטענס דער קיפּליטע גראָססער שאדען צוגעפֿיגט ווירד; אבער אויך די קיפּלייטע האבען רעכט, נאכדעם דאס געזעטץ איבער געווערבע-פֿרייהייט איהנען דען פֿערקויף פֿאָן שפּיריטוס געשטאטטעט. נאכדעם נון ביידע זאָ פֿאָללקאָממען רעכט האבען, דא מוס דאָך איין „דריטטער“ פֿאָרהאנדען זיין, דער זיך אים „אונרעכטע“ בעפֿינדעט. דיעזער דריטטע איזט דער בויער, וועלכער פֿאָם קיפּמאנגע שפּיריטוס קויפֿט אונד אים דעמזעלבען קיינען עססיג אָדער זאָ וואס פֿאבריצירט, זאָנדערן דיעזען איינפֿאך אויסטרינקט. — דער שטוהלריכטער ליעס דאהער אויסרופֿען, דאס דיאיעניגען, וועלכע פֿאָם קיפּמאנגע שפּיריטוס קייפֿען אונד דענזעלבען „צום טרינקען“ פֿערווענדען, 10 גולדען שטראַפֿע צו צאהלען האבען! דאס לאנדפֿאָלק פֿירכטעט ווירקליך דיעזע שטראַפֿע אונד קויפֿט ניכט מעהר דען בילליגען שפּיריטוס פֿאָם קיפּמאנגע, זאָנדערן דען טהייערן פֿאָם רעגאל-פעכטער. עס פֿראגט זיך היעבייא נור אום צוויא פּונקטע: ערסטענס, מיט וועלכעם רעכטע קאנן מיר דענן יעמאנד פֿערביעטען, מיינען עהרליך געקויפֿטען שפּיריטוס אויסצוטרינקען? צווייטענס, וואָהער ווירד דענן דער הערר שטוהל-ריכטער וויססען, אָב איך אים מיינעם שפּיריטוס עססיג געמאכט אָדער — גאָטט בעהיטע! — דענזעלבען אויסגעטרונקען האבע? עס עראינגערט לעטצטערעס אן פֿאָלגענדע געשיכטע. איין לעהרער אונטערריכטעטע איין קינד איבער דאס איי, וועלכעס אן איינעם פֿייערטאגע געלעגט וואורדע (ביצה שנולדה ביום טוב). דער לעהרער פּלאגטע דאס קינד מיט דער מיטטהיילונג אב, דאס בית שמאי ערלויבט, דאס איי צו עססען, וועהרענד בית הלל עס שטרענגע פֿערביעטעט. דאס קינד וואורדע יעדאָך עטוואס אונגעדולדיג אונד זאגטע: „הערר לעהרער! וויר קאָנטען דיעזער גאנצען „מחלוקה“ לייכט איין ענדע מאכען.“ — „„וויא מיינסט דיא דענן דיעס?““ (פֿראגטע דער לעהרער נייגיעריג). „איך ווערדע דאס איי איינפֿאך אייפֿעססען (ערווידערטע דאס קינד), אָהנע בית הלל היעפֿאָן עטוואס צו זאגען!“ — די בייערן קאָננען'ס גאניץ זאָ מאכען וויא יענעס קינד. זיא ווערדען דען פֿאָם קיפּמאנגע געהאלטען שפּיריטוס איינפֿאך אויסטרינקען, אָהנע דעם הערן שטוהלריכטער היעפֿאָן עטוואס צו זאגען. —

* (נאזענ-אבשניידעריא.) וויא בעקאנגט, האבען די רעוואָלוציאָנערען אין דער הערצעגאָווינא זיך די אייפֿגאבע געשטעללט, דען פֿאָן איהנען געפֿאנגענען טירקען די נאזען אבצושניידען. דויערט דיעזע רעוואָליציאָן נאָך לאנגע, דא דירפֿטע די „נאזענ-אבשניידעריא“ פֿיעללייכט זאָגאר צור מאָדע ווערדען. דיעזער טאגע ענטשטאנד היער נעמליך צווישען צוויא טאגלאָהנערן אין העפֿטיגער וואָרט-שטרייט, דער צו איינער שלעגערייא פֿיהרטע. דא ערגריפֿף דער איינע איין שארפֿעס טאשענ-מעססער אונד שניטט זיינעם געגנער די נאזע אב, זאָ צוואר, דאס דיעזעלבע נור דורך איינען דינגען הויט-שטרייפֿען נאָך מיט דעם געזיכטע צוזאממענהענגט. אין דער אלטען צייט דירפֿטע מאן וואָהל פֿאָם „האנד- אונד פֿוס-אבשניידען“, פֿאָם „אייגענ-אויסשלאגען“ אונד ווייטערען זאָלך שאָנען זאכען געוואוסט האבען, ניכט אבער פֿאָן איינער „נאזענ-אבשניידעריא“, וועלכע ערסט דורך די רעוואָלוציאָנערען אין דער הערצעגאָווינא ערפֿונדען צו זיין שיינט. דעסהאלב הייסט עס אויך אין דער תורה: „אייג פֿיר אייג, האנד פֿיר האנד, פֿוס פֿיר פֿוס (עין תחת עין, יד תחת יד, רגל תחת רגל), ניכט אבער אייך „נאזע פֿיר נאזע“ (אף תחת אף.)

* (בריעפֿ- אונד דעפעשענ-געהיימניסע.) בעקאנטליך ווערדען די פּאָסט- אונד טעלעגראַפֿענ-בעאמטען בעאיידיגט, מיט דען איהנען איבערגעבענען בריעפֿען אונד דעפעשען אייפֿ'ס געוויססענהאַפֿטעסטע צו פֿערפֿאהרען. די פּאָליצייא מוס היעריבער עבענפֿאללס איין זעהר וואכזאמעס אייגע האבען. אין פֿראנקרייך וואורדע אונטער נאפּאָלעאָן III. דאס בריעפֿ- אונד דעפעשענ-געהיימניס ניכט בעוואהרט. דער אָבער-בעאמטע דער פּאָליצייא וואורדע בעאייפֿטראגט, אללע בריעפֿע, וועלכע אן האָבגעשטעללטע פּערזאָנליכקייטען געריכטעט ווערדען, צו עראָפֿפֿנען, צו קאָפּירען אונד דאנן ווידער צו פֿערזיעגעלן. זאָ וואוסטע דער קאיזער אללע פּאָליטישען אונד אייך זאָנסטיגען געהיימניססע. ענדליך ערטהיילטע דער קאיזער דעם אָבער-בעאמטען דער פּאָליצייא דען בעפֿעהל, אייך יענע בריעפֿע, וועלכע פער פּאָסט אן זיינע אייגענע פֿרויא, די קאיזערין אייזעניע, אנלאנגען, צו עראָפֿפֿנען אונד צו קאָפּירען. דער קאיזער זאָלל גוטען גרונד געהאבט האבען, די געהיימניססע זיינער פֿרויא צו ערפֿאהרען. וויא ערצעהלט ווירד, העטטע דער קאיזער מאנכמאל ביים דורכלעזען יענער בריעפֿע, די אן זיינע פֿרויא געריכטעט וואָרען, איין זאָלך „לאנגעס געזיכט“ געמאכט, דאס די אומשטעהענדען ערשרעקט וואורדען. — די קאיזערין איהרערזייטס האט באלד ערפֿאהרען, דאס דער קאיזער אללע אן זיא געריכטעטען בריעפֿע נאָך פֿריהער ליעזט, אלס זיא זעלבסט. זיא גאב דאהער אים ראטהע דעמזעל-

פֿאָלליעטאָן.

די יודען אין ענגלאנד.

(26-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„וויר וואָללען עס וועניגסטענס ניכט האָפֿפֿען (זאגטע די קאָניגין אין צאָרניגער שפּראכע), דאס זיך איין יידישעס מעדכען איינבילדען זאָלל, איינסט קאָניגין צו ווערדען. ווענן איך וויססטע, דאס זיך זאָ איין ניעדריגעס יודענ-מעדכען איינבילדעט, דאס הערץ איינעס פּרינצען צו פֿערפֿיהרען, גלייך מאכטע איך איינען זאָלכען קאָפּף, אין וועלכעם זאָלכע איינבילדונגען שטעקען, פֿאָם קאָרפּער טרעננען לאססען.“

דיעזע שפּראכע פֿיהרטע די קאָניגין אין זאָלכער אויפֿרעגונג, זיא וואַרף דעם ציטטערנדען מעדכען איינען זאָלכען צאָרניגען בליק צו, דאס מאן העטטע מיינען קאָננען, זיא וואָללע גלייך די ארמע הדסה קאָפּפֿען. הדסה זעלבסט בליקטע די קאָניגין פֿערוואונדערט אן, אינדעם זיא דאָך ניכט וויססען קאָננטע, וואס אייגענטליך די קאָניגין מיינע. —

„נון, וואַרום אנטוואָרטעסט דוא ניכט? (פֿראגטע די קאָניגין) פֿיעללייכט קאָננטען וויר דאָך זאָ גליקליך זיין, דיינע מיינונג צו הערען?“

„„איך שוואָרע בייא גאָטט, בייא אונזערעם הייליגען בעשיצער, איך וויים ניכט, וואס אייערע קאָניגליכע גנאדען מיינען!““ —

שאָן וואָללטע די קאָניגין מיט איהרעם צאָרנע הערפֿאָררוקען; אבער שנעלל בעזענפֿטיגטע זיא דער בישאָף, אינדעם ער איהר אין לאטיינישער שפּראכע זאגטע: „קאָניגין! דאס מעדכען האלט דען געליעבטען פֿיר איינען געוואָהנליכען מיליטערס-מאנן, עס וויים ניכט, דאס ריכארד קאָניג איזט.“ —

„איך פֿראגטע נור (זאגטע די קאָניגין צו הדסה), וויא ווירדעסט דוא דיך בענעהמען, ווענן איין בעריהמטער עדעל - מאנן אום דיינע ליעבע ווערבען מאכטע. זעטצע דען פֿאלל, עס וויא איין פֿירסט, דער זיך זאָ ווייט פֿערגיסט, דער שאָנהייט איינעס יודענ-מעדכענס צו הולדיגען. יא, זעטצע דען פֿאלל, עס וויא גאר איין קאָניג!“

„„מיינע גנעדיגסטע קאָניגין גימט היער עטוואס אונמאָגליכעס אן!““

„גאר מאנכעס שיינט אונמאָגליך צו זיין, אונד ווירד דאָך ווירקליכקייט. וואהרליך, איין קאָניג אלס ליעבהאבער איזט נאר ניכט שלעכט: דענן זיעהע, דוא צום בייאשפּיעל, דוא ליעבסט דאָך וואָהל דיינען קאָניג?“

„„מיט אללער טרייע, וויא איהן נור איינע אונטערטהאנין ליעבען קאנן!““

„ער פֿערדיענט עס אייך — אונד ניכט וואהר, ער איזט שאָן?“

„„יעדער האט מיר נאָך אונזערען קאָניג פֿיר שאָן געשילדערט!““

„אונד דוא? דוא זעלבסט פֿינדעסט איהן ניכט פֿיר שאָן?“

„„איך האטטע נאָך ניע דאס גליק, איהן צו זעהען!““

„וויא? (ריעף די קאָניגין מיט גראָסטער איבערראשונג) דוא העטטעסט דען קאָניג ריכארד נאָך ניע געזעהען?“ —

„„ניע! ניעמאלס! איך האָפֿפֿטע, איהן בייא דער בעפֿאָרשטעהענדען קראָנונג צו זעהען, אבער איין פֿערבאָט אייערער גנאדען האלט אונס יודען פֿאָן דען פֿעסטליכקייטען צוריק.““

„בישאָף (זאגטע די קאָניגין ליזע), איהר האבט רעכט, דאס מעדכען איזט אונשולדיג — אָדער דיעזע פֿערשטעללונגס-קונסט איבערשטייגט אללען בעגריפֿף; אבער איך וויל פֿאָרזיכטיג ווייטער אויספֿאָרשען.“

„נון, (זאגטע די קאָניגין צו הדסה) אונזער פֿערבאָט זאָלל דיך ניכט אום דען אנבליק דיינעס קאָניגס בריינגען. דער בישאָף ווירד דיר איין צימער אנווייזען, פֿאָן דעם אויס דוא, אונבעמערקט פֿאָן אנדערען, דען קראָנונגס-צוג איבערבליקען קאננסט. — נון וויל איך דיר דען צוועק זאגען, וואַרום וויר דיך רופֿען ליעסען. וויר האבען דיינע געשיקליכקייט אין פֿיינען שטיקערייען ריהמען הערען, אונד וויר זינד געזאָננען, דיר איינינע ארבייטען צו איבערגעבען!“ —

דיעזע פֿריינדליכען וואָרטע בראכטען דאס נאָך איממער ציטטערנדע מעדכען צו זיך. הדסה אטהמעטע פֿרייער אויף, איינע ליעבליכע הייטערקייט צייגטע זיך אויף איהרעם שאָנען געזיכטע, אונד אלס די קאָניגין איבער די שטיקערייען צו שפּרעכען בעגאָננען האטטע, צייגטע זיא זיך זאָ פֿערשטעהענדיג דארין, דאס זיא זעלבסט די קאָניגין ליעב געוואָננען האט.

„דוא האסט געשמאק (זאגטע די קאָניגין), שאדע! שאדע, דאס דוא איין יודענ-מעדכען ביזט; דוא קאָננטעסט פֿיר איינע קאטהאָליקין געלטען; טהוט עס דיר ניכט לייד, דאס דוא קיינע ביזט?“

„„ווענן איך אין זאָלכעם בעדירען עמפּפֿינדען ווירדע, זאָ ווערע איך יא שאָן דאדורך מיינעם גלויבען אונטרייא.““

„נון? אונד דאס ווערע זאָ שרעקליך, ווענן די קאטהאָליקין ווערעסט? זאָ אבשייליך איזט אונזער גלויבע?“

„„אַ, האָהע קאָניגין, פֿערצייהעט! (ריעף הדסה ווידער פֿאללער אנגסט.) פֿערצייהעט, ווענן איך מיך פֿער-